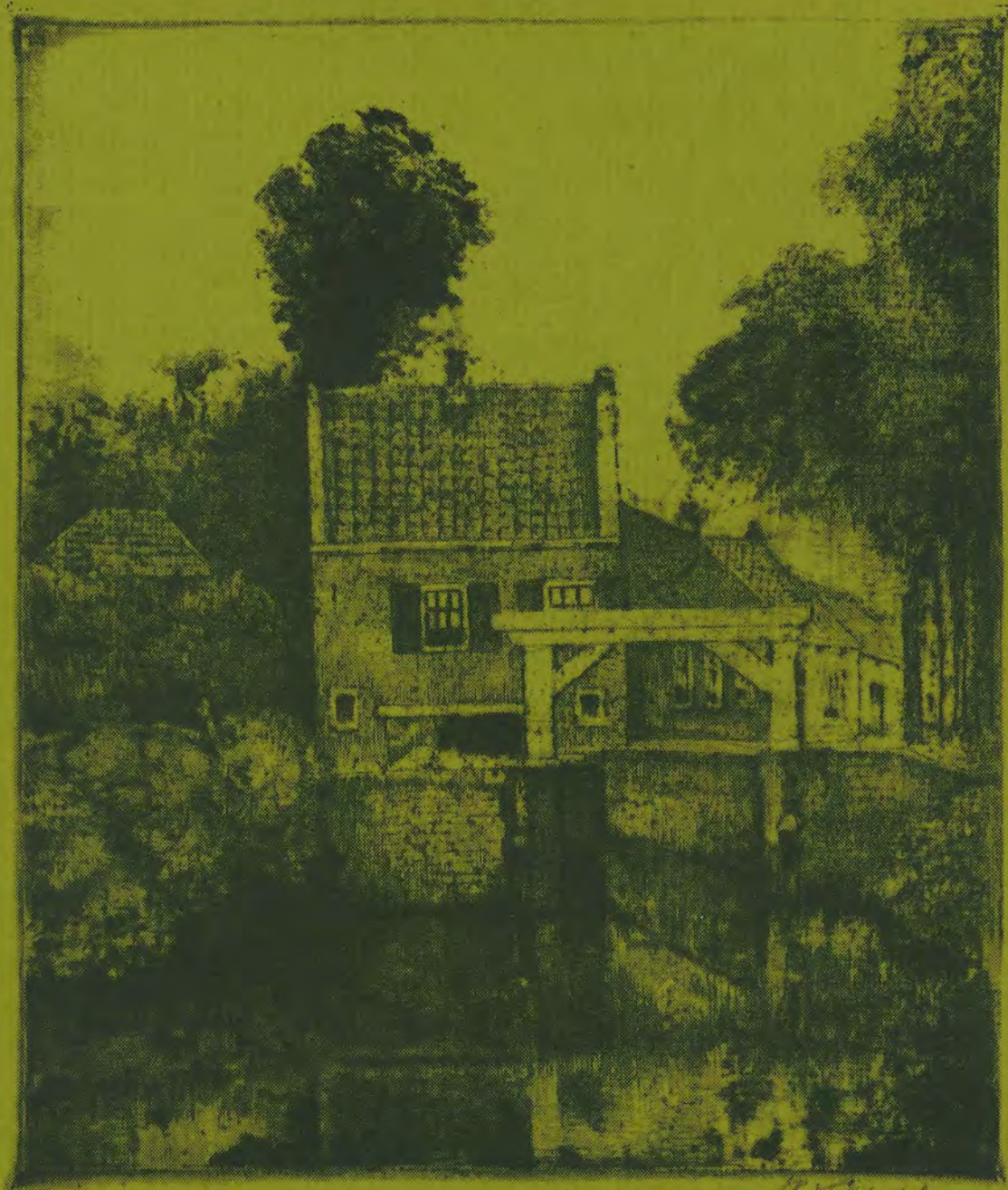

H. W. H. H. H.

Historische Kring Maarssen

Steegstra

MEESTER SCHILDERS

VOOR ONDERHOUD- EN
RESTAURATIESCHILDERWERK

Fazantenkamp 51
3607 CC Maarssen
of
Postbus 1237
3600 BE Maarssen
Telefoon: 03465-63 316

**RADIO - T.V.
ELECTR. HUISHOUELIJK
+VOORDEEL +VAKMANSCHAP
+KWIEKE SERVICE
radio en t.v. speciaalzaak**

electron

Diependaalsedijk 1, Maarssen
Telefoon 03465-6 20 81/6 86 80

Wij verkopen uitsluitend scharrelvlees en vleeswaren!

Slagerij Dorresteyn

Nassastraat 4
Maarssen

Sinds 1882!

Met scharrevlees eet je gezond!

HISTORISCHE KRING MAARSSSEN

Opgericht 11 september 1972, opgenomen in het verenigingenregister bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Utrecht en omstreken onder nummer V. 476918.

Bestuur: J.H. Sagel, voorzitter, Mevr. I.G.M. van Veggel-Teijink, secretaris, Postbus 90, 3600 AB Maarssen, tel.: 03465-67028, Mevr. G.M. Willekes-van Putten, penningmeester, giro 2907376, H. Blaauw, Mevr. A.H. Hogenhout-Hofman, B. de Ruiter, Mevr. S.W. Talen-Stoeker, N. van Tricht en A. de Zwart.

Lid van verdienste: Mevr. J.G. Zwijns-Brink (20-02-84)

Redactie: Mevr. A.H. Hogenhout-Hofman, R.H.C. van Maanen, Drs. W. Smits en J.W. Verhoef.
Redactieadres: Emmaweg 17, 3603 AK Maarssen, tel.: 03465-71575.

Ledenadministratie: H. Blaauw, Bloemstede 193, 3607 TB Maarssen, tel.: 03465-62425.

Verkoop losse nummers: B. de Ruiter, Nic. Maesstraat 6, 3601 DR Maarssen, tel.: 03465-63599.

16e Jaargang no. 4, januari 1990

Verschijnt 4 x per jaar

KRINGNIEUWS

1. Taal en leven in de Utrechtse Vechtstreek

Dit is de titel van een boek, dat een onmisbare bron is voor allen die belangstelling hebben voor de geschiedenis van de Vechtstreek. De auteur van dit boek, de heer T. van Veen, heeft zijn werk gebaseerd op het onderzoek van de heer Chr. Stapelkamp naar de streektaal in de omgeving van de Utrechtse Vecht. Dhr. Stapelkamp, geboren in 1879 te Loosdrecht, is vele jaren hier in de Vechtstreek werkzaam geweest in het onderwijs. Gedurende die jaren heeft hij veel taalkundig materiaal verzameld; zoveel zelfs dat hij kort voor zijn overlijden in 1961 een ontwerp-woordenboek van de Utrechtse Vechtstreek gemaakt had en dit overdroeg aan het P.J. Meertens-Instituut te Amsterdam. De heer Van Veen heeft dit archief-Stapelkamp bewerkt en uitgebreid met eigen onderzoek. Taal en leven in de Utrechtse Vechtstreek bevat:

- een alfabetisch geordend woordenboek van het dialect, waarin ik o.a. het woord 'hurrekennest' tegenkwam, d.i. een wespennest, maar ook een (verdwenen) woonwagenkamp aan de Rijksstraatweg bij Utrecht;
- overzichten van termen, die betrekking hebben op de streek, zoals aardrijkskundige en historische namen en begrippen, bijv. herberg de Reizende Man en boerderij Hoogemate, maar ook termen uit de glas- en steenfabricage, veenderij, visserij en scheepvaart, volksgeloof, folklore, kinderspelen en boerenbedrijf;
- een overzicht van de kenmerken van de taal in de provincie Utrecht.

Het boek is een prachtig naslagwerk, uitgegeven door de Walburg Pers te Zutphen en kost f 39,50.

2. Foto's voor het historisch archief

Door één van de leden, de heer Th. Scholten, werd het bestuur getipt dat er een leuke collectie fotomateriaal, waaronder 30 glasplaatnegatieven, te koop werd aangeboden. De hele partij bestaat uit ca. 150 opnames, gemaakt in de jaren 50 ten behoeve van de bekende ansichtkaartenfirma Jos Pe uit Arnhem. Het doet het bestuur deugd u thans te kunnen melden, dat het ons gelukt is deze waardevolle uitbreiding van ons historisch archief aan te schaffen.

3. Jaarvergadering donderdag 8 februari 1990

Op donderdag 8 februari wordt weer de jaarlijkse algemene ledenvergadering gehouden.

Elders in dit periodiek vindt u de convocatie en agenda voor deze vergadering. U bent van harte welkom in de Open Hof, Kerkweg 20 te Maarssen, waar deze vergadering gehouden wordt.

Na de vergadering wordt een korte pauze gehouden en daarna wordt de avond voortgezet door de heer W.H. van Liempdt, die een diaklankbeeld zal presenteren over het leven en werk van de kunstenaar Willem van Leusden. Aanvang van de avond 20.00 uur.

4. Ledenavond 20 maart 1990

Op dinsdagavond 20 maart a.s. wordt alweer de laatste ledenavond van het seizoen gehouden. Het bestuur heeft mevr. drs. H.H. Pijzel-Domisse uitgenodigd een lezing te houden over de woninginrichting van Nederlandse huizen in de 17e en 18e eeuw. Mevr. Pijzel is kunsthistorica en docente aan de opleiding voor meubelrestaurateurs te Amsterdam. Aan de hand van dia's zal zij u van alles laten zien en vertellen over de geschiedenis van het wonen in huizen, het interieur en de verandering die zich daarin voordoet aan het eind van de 17e eeuw, wanneer er meer kleur en meer eenheid in het interieur van de woonvertrekken komt. Mevr. Pijzel heeft enige jaren geleden ook al een lezing voor onze vereniging gehouden, nl. over poppenhuizen. Wie zich dat nog herinnert, weet dat zij garant staat voor een leuke en interessante avond. U bent allen van harte welkom op dinsdagavond 20 maart in de grote conversatiezaal van het bejaardercentrum Merenhoef, Merenhoef 1 te Maarssen.

Aanvang, zoals gebruikelijk, 20.00 uur.

I. van Veggel-Teijink, secretaris

In memoriam Sophia Willemijntje Stoker

Op 19 december 1989 overleed zeer onverwacht in het Anthonius Ziekenhuis te Nieuwegein ons bestuurslid Sophia Willemijntje Stoker op de leeftijd van 68 jaar.

Het plotseling heengaan van Fie Stoker heeft het bestuur en vele leden van de Historische Kring Maarssen zeer geschokt.

Hoewel haar leven dikwijls ruw werd verstoord, bleef Fie immer opgewekt en goedlachs, hetgeen de omgang met haar tot een waar genoegen maakte.

Sedert februari 1977 maakte zij deel uit van het bestuur van de Kring en verzorgde zij, die dikwijls memoreerde eigenlijk niet van oude stoffige zaken te houden, vele kleinere, maar toch zeer noodzakelijke taken.

Elke keer als Fie opmerkte dat zij beter plaats kon maken voor iemand met meer historisch besef heeft het bestuur zich daar krachtig tegen verzet, omdat haar bijdrage toch bijzonder waardevol voor ons was, vanwege haar grote liefde voor Maarssen en omgeving.

Het gaat de Historische Kring Maarssen immers niet alleen om de geschiedenis van Maarssen maar ook om de strijd voor het behoud van alles wat nog mooi en waardevol in onze gemeente is. Fie kon niet zonder Maarssen waar ze geboren en getogen was. Voor ons zal het moeilijk blijven haar te moeten missen.

De naaste familieleden van Fie in Maarssen en Nieuw Zeeland wensen wij veel sterkte bij het verwerken van dit grote verlies.

Als leden van de Historische Kring Maarssen zullen wij Fie Stoker in dankbaarheid blijven gedenken.

In december 1989 verloren wij een goede vriendin.

J.H. Sagel, voorzitter HKM

CONVOCATIE

Op **donderdag 8 februari 1990** houdt de Historische Kring Maarssen haar jaarlijkse algemene ledenvergadering. Het bestuur nodigt hierbij dan ook alle leden uit om deze vergadering bij te wonen. De bijeenkomst zal gehouden worden in de grote zaal van de Open Hof, Kerkweg 20 te Maarssen. Aanvang: 20.00 uur.

AGENDA

1. Opening
2. Ingekomen stukken en mededelingen
3. Notulen jaarvergadering d.d. 23 februari 1989
4. Jaarverslag secretaris
5. Financieel verslag 1989 en begroting 1990
6. Verslag kascommissie
7. Vaststelling contributie 1990
8. Verkiezing kascommissie
9. Bestuurscommissie
Volgens rooster treden de bestuursleden H. Blaauw, B. de Ruiter en I. van Veggel-Teijink af. Zij hebben zich bereid verklaard een herbenoeming te willen aanvaarden. Namen van eventuele tegenkandidaten kunt u tot de aanvang van de vergadering bij het bestuur bekendmaken.
10. Redactie periodiek
11. Rondvraag en sluiting.

Alle vergaderstukken zullen ruim voor het begin van de vergadering ter inzage liggen of kunnen schriftelijk worden aangevraagd bij het secretariaat van de Historische Kring Maarssen, Postbus 90, 3600 AB Maarssen.

Na de pauze, om ±21.00 uur zal de heer W.H. van Liempdt een diaklankbeeld verzorgen over het leven en werk van de Maarssense kunstenaar Willem van Leusden.

I. van Veggel-Teijink, secretaris

VAN DE REDAKTIE

1. Het overnemen van artikelen zonder toestemming van de redactie is verboden.
2. De inhoud van de artikelen is voor verantwoording van de auteur.
3. U kunt de kopij inleveren vóór 1 maart.
4. Door onoplettendheid is er in het vorige periodiek een fout geslopen in de nummering van de pagina's.
In verband met de overzichtelijkheid wordt dit nummer van het periodiek genummerd vanaf pagina 81, zodat de pagina's 41 tot en met 60 in deze jaargang zullen ontbreken.
5. Reeds geruime tijd is de heer Ton Heus bezig informatie te verzamelen over de heer Michiel Onnes van Nijenrode. Dit beslaat de periode vanaf zijn geboorte in 1878 tot aan zijn dood in 1972. Zijn verblijf te Nijenrode (1907-1933) krijgt een accent in dit kader.
Hij heeft reeds vele archieven geraadpleegd en voert een drukke correspondentie met uiteenlopende instanties en personen (o.a. in Engeland, Duitsland en Indonesië).
Hij is er thans aan toe om onderzoek op plaatselijk niveau te verrichten en zoekt contact met mensen die herinneringen hebben aan de heer Onnes en/of documentatie hebben over hem.
De heer Heus is bereid eventuele onkosten te vergoeden.
Nadere inlichtingen kunt u verkrijgen bij de heer T. Heus, Veendijk 20, 9771 RR Havelte of op het redactieadres.
6. Met ingang van 12 december 1989 berusten de oude archieven van Maarssen, Maarsserveen, Maarssenbroek en Tienhoven weer op het gemeentehuis 'Goudestein'.
Voor een bezoek dient telefonisch een afspraak gemaakt te worden met de heer R.H.C. van Maanen, tel.: 03465-94214.

Geschiedenis van de gemeente Maarssen in de crisistijd 1925-1940 (6)

5. GEZONDHEIDSZORG IN MAARSSSEN

Inleiding

De gezondheidszorg in Maarssen in de periode 1925-1940 was de zorg van een beperkt en overzichtelijk aantal personen dat werkzaam was als particulier of in loondienst. De huisartsen die, zoals ik reeds beschreef, ook schoolarts waren en de vereniging 'Het Groene Kruis' met twee uitvoerende krachten, Mej. Besselse als wijkzuster en haar vervangster Mej. Krabendam. De vroedvrouw Mej. Steur, had een eigen praktijk maar verrichtte ook 'kosteloze accouchementen op consent van het college van burgemeester en wethouders' (128) in het kader van de armenwet. Het 'Groene Kruis' had een aanzienlijke taak in de tuberculosebestrijding hetgeen is af te leiden uit de bedragen die voor liggenden werden uitgegeven en het aantal tbc-patiënten. Maar

ook de gezondheid van schoolgaande kinderen was een niet te onderschatten taak, hoewel 'Het Comité voor uitzending van kinderen naar Kinderherstellings- en Vacantiekolonies', subcomité van de vereniging 'Het Groene Kruis', zoals de benaming officieel was, een voorwaardenscheppende taak had. Het zgn. 'Ziekenhuisje aan de Achterstraat', verplicht gesteld door een wet uit de vorige eeuw, was niet op haar taak ingericht en werd daarom ook gesloten.

5.1. VERENIGING 'HET GROENE KRUIS'

De vereniging ontving geldelijke steun van de gemeentelijke overheid en van plaatselijke verenigingen en het bedrijfsleven. Toen de financiële situatie van 'Het Groene Kruis' in 1926 gunstig was bedankte het bestuur voor de jaarlijkse bijdrage van de Maatschappij tot Nut van het Algemeen, afd. Maarssen,

hetgeen voor het gemeentebestuur van Maarssen een aanleiding was om ook de hoogte van haar bijdrage ter discussie te stellen. Het college vroeg inzage in de boekhouding en het bestuur van 'Het Groene Kruis' stuurde de rekening van het jaar 1924, die ons meer inzicht geeft in het aantal leden, salaris, bijdragen van gemeenten en particulieren.

Ook in dit bestuur weer bekende namen. Ir. C.W.E. van Voorst van Beest was voorzitter; dorpsarts A.M. Venker de penningmeester en gemeentesecretaris H.J. Stevenhagen was ook secretaris in het Groene Kruisbestuur. Stevenhagen zat ook hier met een dubbele pet op.

Onder de brieven van het gemeentebestuur aan het bestuur van 'Het Groene Kruis' stond zijn handtekening, maar ook onder de brieven van het bestuur van het 'Het Groene Kruis'!

In februari 1928 besloot de vereniging tot de bouw van een wijkgebouw met een woning voor de wijkzuster. Op donderdag 5 juli van dat jaar werd een bazar en een tuinfeest in en rondom de harmonie georganiseerd om geld in te zamelen voor de bouw van dit wijkgebouw aan de Gaslaan. De bazar bracht f 5100,- op, waarvan f 2000,- af moest voor de aankoop van de grond. Iedere gift, hoe klein ook, was welkom. De Maarssense postduivenvereniging 'Door Fokkunst Hooger' haalde een bedrag op van f 28,30. Maar de inzamelingen vielen volgens het bestuur nogal tegen. Het bestuur van de destijds in Maarssen bestaande Algemene Christelijke Bewaarschool, waarvan Ir. Van Voorst van Beest de penningmeester was, gaf in april 1930 een bedrag van f 7000,-, zodat het totale bedrag op f 20.000,- kwam en toen de directie van de Kininefabriek nog eens f 6000,- gaf betekende dit groen licht voor de daadwerkelijke bouw. In mei 1930 werd de bouwvergunning aangevraagd. De totale bouwkosten werden begroot op f 25.700,- en de bouw werd gegund aan de laagste der acht inschrijvers. Aannemer Mook wilde het wijkgebouw bouwen voor f 24.274,- en schilder Steegstra en Co. alles schilderen en van ramen voorzien voor een bedrag van f 1.481,75.

De heer Venker uit Breda, waarschijnlijk de broer van de penningmeester, ontwierp als architect het wijkgebouw.

De bouw en de inrichting was tē groots opgezet gezien het beschikbare budget en reeds aan het einde van het jaar 1931 verzocht het bestuur van 'Het Groene Kruis' aan de gemeenteraad een hogere subsidie toe te kennen. Het college reageert nogal verbaasd omdat men zo kort na de opening van het wijkgebouw om verhoging van de gemeentelijke bijdrage vraagt, ofschoon, zo geeft het college toe, zij deze vraag reeds verwacht had omdat de voorzitter in zijn openingswoord het verzoek om verhoging van de gemeentelijke bijdrage in het vooruitzicht gesteld had. Van gemeentezijde komt ook allerlei wrevel naar boven over het nieuwe wijkgebouw. Over de stichting en opzet ervan werd geen overleg gepleegd met gemeenteraad of college en dat is nogal vreemd, zo stelt het college, omdat bij de opening reeds duidelijk was dat de gemeente moest bijspringen in de exploitatiekosten. 'Er zijn meerdere nuttige vereenigingen te dezer plaatse. Wat te doen als het één dier vereenigingen goed dunkt om zich, evenals 'Het Groene Kruis' zulks heeft gedaan, op luxueuze wijze in te richten, om daarna, zooals in casu, de rekening aan de gemeente te presenteren? Vast staat o.i. - de ervaring heeft de noodzakelijkheid aangetoond - dat aan de gemeente in de toekomst in belangrijke mate medezeggenschap over den gang van zaken moet toekomen.' (129) Het aanstellen van gemeentegedelegeerden in besturen van verenigingen die met subsidie van de gemeente werken was geen uitzondering. De 'Avondteekenschool' was er een voorbeeld van. Een andere grief van het college was dat één van de drie artsen bestuurslid was en dat de andere twee van iedere bemoeiing met de vereniging waren uitgesloten. Het college meent dat geen der huisartsen een bestuursfunctie dient te vervullen bij 'Het Groene Kruis', doch als adviserende leden toegevoegd dienen te zijn. Zo koppelt de gemeenteraad een verhoging van de subsidie aan wijziging van de statuten. Er moeten twee gedelegeerde bestuursleden namens de gemeenteraad in het

bestuur benoemd worden; de begrotingen dienen aan de gemeenteraad ter goedkeuring voorgelegd te worden en geen enkele huisarts uit Maarssen of Maarsseveen mag als bestuurslid zitting hebben, doch alleen als adviserende leden.

De werkelijke kosten van de bouw en inrichting van het wijkgebouw bedroegen f 32.000,- en het begrote verlies voor 1932 was bijna duizend gulden. Het college vond dat bij de nodige soberheid dit verlies lager zou zijn uitgevallen en achtte het onverantwoord omdat in deze economische slechte tijd veel geld nodig was voor werklozensteun en werkverschaffing. Het bestuur van 'Het Groene Kruis' stelt dat er een bepaalde verhouding behoort te bestaan tussen de gemeentelijke subsidie enerzijds en de vrijwillige bijdragen van particulieren anderzijds en berekent op basis hiervan voor Maarssen een verhoging van f 500,- naar f 1.340,-, dat wil zeggen 42 cent per inwoner. Volgens het college blijkt deze berekening in de praktijk weinig gevolgd te worden, tenminste volgens haar informatie. Maarssen slaat geen slecht figuur met circa 15 cent per inwoner en volgens het college hanteert 'Het Groene Kruis' deze berekening alleen maar om aan het vereiste bedrag te komen.

Uit de correspondentie tussen het gemeentebestuur en de vereniging kan ik afleiden dat aan de eisen van het gemeentebestuur voldaan is.

De heren E.W. de Jong en Th. Lammerding namen de bestuurszetels over van de heren Venker en Stevenhagen. Het gemeentebestuur stelde steeds weer kritische vragen over te hoog uitgevallen posten op de begroting. Zij geeft aan wat zij te luxueus vindt, en opmerkingen zoals 'zoo komen ons een neventoestel, alsmede een nachttelefoon volkomen overbodig voor' (130) zijn steeds vaker te horen. De hoge gemeentelijke uitgaven voor werklozensteun en werkverschaffing zijn er de oorzaak van dat 'Het Groene Kruis' het door de jaren heen gespaarde reservefonds voor het groot onderhoud moet aanspreken.

Op 1 januari 1936 zat daar een bedrag van f 887,- in maar, zo schrijft het bestuur aan de gemeenteraad, daarvan worden ook de

ligten voor tbc-patiënten gekocht omdat deze zo duur zijn, dat ze niet uit de gewone inkomsten bekostigd kunnen worden. Dat de tbc-bestrijding inderdaad een kostbare taak van de gezondheidszorg was, bewijst het nadelige saldo van f 437,- op de begroting van 1936. Cijfers over het aantal patiënten in dat jaar ben ik niet tegengekomen maar de mededeling op één der jaarvergaderingen dat er een vierde lighal dient te worden aangeschaft zegt toch wel het één en ander. Maar het gemeentebestuur blijft desondanks bij haar standpunt en geeft te kennen dat de subsidie voor het jaar 1937 verminderd zal worden.

De vereniging 'Het Groene Kruis' werd op 16 januari 1906 in Maarssen opgericht en had in dat beginjaar 362 leden. Op 16 januari 1936 werd het dertigjarig bestaan gevierd. De heer K. Broertjes, magazijnmeester, was toen twintig jaar bestuurslid en de heer C.W.E. van Voorst van Beest was dat reeds vijftien jaar. Was het wijkgebouw voor het college aanvankelijk een bron van ergernis vanwege de hoge kosten, voor de vereniging was het een pronkstuk dat vele bewonderaars lokte, 'zelfs uit het noorden des lands. (131) De wijkzuster die voordien zelf haar huisvesting moest zoeken, kreeg in het wijkgebouw een woning en haar jaarsalaris werd met honderd gulden verlaagd tot f 1.500,- en haar fietsvergoeding met vijftig gulden tot f 50,- per jaar. Ook zij diende te betalen voor haar luxe.

Een andere taak van 'Het Groene Kruis' was de kinderruitzending naar gezondheids- en vakantiekolonies. Voor dit doel werd in juli 1925 een subcommissie opgericht waarvan J.G. Suring de voorzitter was en Th. Brouwer, hoofd der Christelijke school, de secretaris-penningmeester, in deze functie in juni 1931 opgevolgd door T. Grootenboer, onderwijzer aan de openbare lagere school. Kinderen die ten gevolge van hun slechte gezondheidstoestand voor uitzending in aanmerking kwamen, moesten van hun huisarts een urgentieverklaring hebben en gingen vervolgens naar koloniehuisen 'Ons Genoegen' in Oostvoorne of 'Zonneheuvel' in het Noordbrabantse Seppe.

Deze vorm van gezondheidszorg werd geheel afgebouwd omdat in de crisistijd het geld voor andere zaken als werklozen en werkverschaffing benodigd was.

Werden er in 1925 nog maar vijf kinderen uitgezonden, in 1928 waren dat er reeds eenentwintig en een jaar later negenentwintig, uiteindelijk, in 1939, nog maar acht kinderen en kwam de commissie te zitten met een nadelig saldo van f 204,-. Meestal werden de kinderen voor 34 dagen uitgezonden waarbij de gemeente een aandeel in de verplegings- en verblijfskosten betaalde. Op de gemeentebegroting was voor dit doel aanvankelijk een bedrag van f 700,- gereserveerd, goed voor uitzending van twintig kinderen. Gedeputeerde Staten van Utrecht betaalden daarvan een bepaald percentage terug, maar ook dit bedrag werd tot nihil afgebouwd. Voor de gehele provincie Utrecht was er een budget van f 13.000,- voor kinderuitzending beschikbaar, maar in 1933 werd het dubbele van het bedrag uitgegeven door de gezamenlijke Utrechtse gemeenten. Ook in Maarssen was deze tendens aanwezig en verzocht de commissie 'Kinderuitzending' een aanvullende gemeentelijke bijdrage van f 100,-. Het gemeentebestuur vond f 700,- relatief gezien al aan de hoge kant voor een gemeente als Maarssen. Maar, zo stelde de commissie, de ervaring van de laatste jaren heeft geleerd, dat er gemiddeld veertig kinderen noodzakelijk uitgezonden moeten worden. (132) Deze uitlating staat haaks op het resultaat van de 'motie-Veldstra' in oktober 1932, waarbij dit SDAP-raadslid de burgemeester verzocht een onderzoek te laten instellen naar de mate van ondervoeding bij kinderen uit werklozengezinnen. De huisartsen berichtten toen dat van ondervoeding e.d. niets gebleken was, hoewel dezelfde huisartsen vóór een toenemend aantal kinderen een urgentieverklaring voor uitzending uitgeschreven!

Het gemeentebestuur nam de naburige gemeente Zuilen als voorbeeld omdat deze gemeente met haar 13.000 inwoners in 1931 slechts 22 kinderen uitzond, en uitte haar twijfels of de gezondheidstoestand daar zoveel beter was dan in een landelijke

gemeente als Maarssen.

Toch werd de aanvullende honderd gulden eenmalig toegestaan omdat uitzending reeds had plaats gevonden en het gemeentebestuur de commissie niet in de rode cijfers wilde helpen. Het bestuur merkte tevens op 'dat de betrokken artsen de selectie wat strenger moeten toepassen, hetgeen blijkbaar ook in het naburige Zuilen geschiedt.' (133) De afbouw ging in een snel tempo: van f 700,- naar f 350,- in 1934 en naar f 200,- in 1935, in 1936 was er nog maar f 100,- beschikbaar. In 1939 zuiverde het gemeentebestuur het tekort van f 204,- aan en vanaf dan vernemen we niets meer van de commissie 'Kinderuitzending'.

5.2. HET ZIEKENHUISJE

De gemeenten Maarssen en Maarsseveen waren krachtens de wet 'Op Besmettelijke Ziekten' in 1872, aangewezen om een verpleeginrichting te bezitten voor 'lijders van besmettelijke ziekten'. Dit zgn. 'ziekenhuisje aan de Achterstraat' was in gemeenschappelijk gebruik van beide gemeenten en bestond uit een vertrek in een woning, eigendom van de gemeente Maarsseveen. Dit ziekenhuisje voldeed niet aan de meest primitieve eisen en een inventaris was er evenmin aanwezig. Daarom ook richtte het gemeentebestuur van Maarsseveen zich tot het Stads- en Academisch ziekenhuis in Utrecht met het verzoek of er opnamemogelijkheden waren van lijders aan besmettelijke ziekten'. (134) Dit verzoek paste ook in het streven van de Inspecteur der Volksgezondheid, Dr. Doyer, om de verpleging van 'lijders aan besmettelijke ziekten' te centraliseren. Daarom ook zou de verpleegelegenheid in Utrecht in de toekomst uitgebouwd worden zodat de stad Utrecht dienstbaar kon zijn aan het grootste gedeelte van het platteland van de provincie Utrecht.

5.3. DE VERLOSKUNDIGE

Mej. Steur was gemeentelijk verloskundige en had ook een eigen praktijk. Zij deed haar werk ook buiten de gemeentegrens van Maarssen tot in Zuilen en Utrecht toe. Tot augustus 1924 deed zij haar verlossingen in Zuilen in opdracht van 'Het Groene Kruis'

aldaar, totdat de vereniging een eigen verloskundige aanstelde. Het Zuilense gemeentebestuur had er blijkbaar moeite mee om in direkte bewoordingen te zeggen dat Mej. Steur in hun gemeente niet meer nodig was, en vroeg een overzicht van het aantal verlossingen. Slechts één verlossing in Utrecht en vijftien in Zuilen waarbij de Maarsseense verloskundige betrokken was. Op basis van deze cijfers geeft het Zuilense gemeentebestuur het antwoord dat in wezen door het gemeentebestuur van Maarssen gegeven moest worden, namelijk dat de veelvuldige afwezigheid van Mej. Steur buiten de gemeentegrens nadelen voor Maarssen met zich meebrengt. Het gemeentebestuur van Maarssen had nog weinig van nadelen gemerkt. Mej. Steur berekende per verlossing een bedrag van vijftien gulden, waarbij de gemeente Zuilen nog een toeslag van vijf gulden betaalde. Deze toeslag werd steeds vaker vergeten zodat ik concludeer dat het kwijt willen zijn van Mej. Steur eerder om budgettaire redenen ging. Als de maatschappelijke positie van het gezin ertoe aanleiding gaf berekende zij twintig tot vijfentwintig gulden per verlossing. In een brief (135) verzocht de inspecteur der Volksgezondheid een opgave van het aantal geboorten in de gemeente Maarssen gedurende de eerste tien maanden van 1934. Daarbij moest aangegeven worden het aantal verlossingen door de verloskundige in het kader van de armenwet.

In betreffende periode vonden 64 verlossingen plaats, waarvan er 58 door Mej. Steur gedaan waren. Echter geen 'kosteloze accouchementen op consent van B en W' (armenwet) in deze periode. De verloskundige genoot een jaarwedde van f 1200,-, een bedrag waar de gemeenten Maarssen en Maarsseveen naar evenredigheid voor betaalden. Maar omdat zij nauwelijks was ingeschakeld in het kader van de armenwet stelden Gedeputeerde Staten van Utrecht voor om de jaarwedde te verlagen tot f 650,-, exclusief f 12,50 per op consent verrichte partus. Het gemeentebestuur vond deze verlaging te drastisch: 'Behoeftige gezinnen, die voor een consent in aanmerking zouden komen, vragen eenvoudig zo'n consent niet

aan, omdat de tegenwoordige gemeentevroedvrouw, Mej. Steur, ook zonder consent daarvoor in aanmerking komende personen gratis helpt. Zij is nogal gemakkelijk in deze zaken. (136) Maar deze informele opstelling werkt ten nadele want officieel werd er in de eerste tien maanden van 1934 door B en W geen consent afgegeven. Uiteindelijk werd de jaarwedde vastgesteld op f 850,-.

NAWOORD

De bedoeling van het onderzoek naar de geschiedenis van de gemeente Maarssen in de jaren 1925-1940 was, zoals ik reeds in de inleiding schreef, een beschrijving te geven van het sociale leven in een kleine dorpsgemeenschap. Ik heb gepoogd dit te doen door een aantal maatschappelijke aspecten nader te bezien en opvallend wellicht is het gebruik van vele details en citaten. Mijns inziens was dit noodzakelijk om 'het sociale leven' meer inhoud te geven en dichterbij de lezer te brengen. Ik zag als een middel daartoe het woordelijk weergeven van wat bepaalde mensen vonden en zeiden. Onvermijdelijk daarbij is ook nu weer het beschrijven van opmerkingen en ideeën van vooraanstaanden. Door te dringen tot het leven van 'gewone mensen', hoewel dat hier en daar wel lukte, bleek over het algemeen niet mogelijk.

Opvallend is de rol en betekenis van pastoor Ariëns in Maarssen. Ariëns' betekenis moeten we vooral zoeken op twee terreinen. Enerzijds als bestrijder van het drankgebruik in Maarssen en als organisator van het RK verenigingsleven en de armenzorg. Anderzijds kreeg Maarssen landelijke bekendheid bij kerkelijke en regeringsautoriteiten omdat Ariëns vanuit zijn pastorie in Maarssen zijn activiteiten ontplooiëde, regelde en zijn post verzond. Evenwel blijft in de beschrijving zijn rol als organisator van de RK arbeidersbeweging in Maarssen achterwege. Ook in de archieven is daarover weinig sprake, omdat de RK arbeidersbeweging in Maarssen gelijkgesteld werd met een gezelligheidsvereniging en daarom ook geen extra aandacht krijgt. Een basis voor een goed georganiseerde RK arbeidersbeweging, zoals Ariëns dat ondervonden had in Twente met haar

weverstraditie, was er evenmin. Ook de nabijheid van 'het veen' gaf geen aanleiding tot arbeidersorganisatie en de industriële ontwikkeling in de Vechstreek verkeerde nog maar in de beginfase.

Ook de rol en betekenis van de notabele burgerij is opvallend. Opvallend op de eerste plaats vanwege de kleine groep en op de tweede plaats, daarmee samenhangend, hun aanwezigheid op bestuurlijk terrein. Ik ben bijna geneigd met stelligheid te beweren, dat het bestuurlijk terrein de ontmoetingsplaats was voor de notabele burgerij. Of het nu het verenigingsleven betrof, of het onderwijs, commissies, weldadigheidsverenigingen, crisiscomité of het gemeentebestuur; overal waar iets te besturen viel, treffen we dezelfde namen. De indruk is juist dat daardoor de lijnen erg kort zijn en de plaats waar besluiten genomen worden en verantwoordelijkheid gedragen erg onduidelijk.

Toch heeft het zijn charme. Te lezen dat er weinig bureaucratische regels en drempels zijn en te ontdekken op welke wijze men daarmee omging in die jaren. Een gemeentesecretaris, die als secretaris van de vereniging 'Het Groene Kruis' bij het gemeentebestuur een verzoek doet om meer subsidie te krijgen en zichzelf moet terugschrijven dat het er vanwege de economische omstandigheden helaas niet in zit.

Ik ben van mening dat ook de hoofdstukken over de werkgelegenheid en de gezondheidszorg een aardig beeld geven van de sociale realiteit.

Er gaat een relativerende sfeer vanuit. Vijftig werklozen was in die tijd een aanzienlijk aantal en de gemeentelijke overheid had grote problemen om de begroting sluitend te krijgen.

Natuurlijk moeten dergelijke aantallen in hun tijdsbeeld geplaatst worden, maar toch geven zulke details de omvang van een dorpsgemeenschap aan en de grote ongerustheid van de werkende bevolking. Ook de overzichtelijkheid in de Maarssense gezondheidszorg geeft aanleiding tot zo'n opmerking. Het gemeentebestuur wilde bezuinigen op deze post op de begroting en laat de vereniging 'Het Groene Kruis' weten dat de hoogte van de telefoonrekening ontoelaat-

baar is.

Nogmaals, het sociale leven in Maarssen in de jaren 1925-1940, was het onderwerp waarover ik schreef. Ik heb getracht dit zo dicht mogelijk bij de bevolking zich af te laten spelen en bij herlezing van de scriptie ben ik van mening dat hier en daar de beschrijving nog scherper had gekund. In grote lijnen, evenwel, dacht ik op gedetailleerde wijze inhoud gegeven te hebben aan het doel dat ik mezelf gesteld heb.

Ton Heus

Noten bij hoofdstuk 5: 'De gezondheidszorg in Maarssen'

128. Archief Maarssen: correspondentie-archief, brief van 20 november 1934 van B&W aan de Inspecteur der Volksgezondheid.
129. Archief Maarssen: notulen van de gemeenteraad, d.d. 28 december 1931.
130. Archief Maarssen: correspondentie-archief, brief van 27 april 1932 van B&W aan het bestuur van 'Het Groene Kruis'.
131. Utrechtsch Nieuwsblad, d.d. 25 maart 1936.
132. Archief Maarssen: correspondentie-archief, brief van 22 oktober 1931.
133. Archief Maarssen: correspondentie-archief, brief van 28 oktober 1931.
134. Archief Maarssen: correspondentie-archief, brief van 31 maart 1930 van B&W aan Gedeputeerde Staten van Utrecht.
135. Archief Maarssen: correspondentie-archief, brief van 16 november 1934 van de Inspecteur der Volksgezondheid aan B&W.
136. Archief Maarssen: correspondentie-archief, brief van 28 maart 1936 van B&W aan Gedeputeerde Staten van Utrecht.

De redactie betreurt dat in de artikelen van Ton Heus enkele storende onjuistheden zijn vermeld. Zie reactie van de heer J.H.H. Henschen jrg. 16 no. 2 pag. 40.

De op pagina 76 van jrg. 16 no. 3 genoemde Mevr. Van Kuyk-van West was niet de echtgenote van één van de directeuren van de Kininefabriek maar van één van de directeuren van de verzinkerij Bammens.

Twijnstra's Oliefabrieken en de Friezenbuurt

Een van de eerste grote bedrijven, die zich aan het vroegere Merwedekanaal, het huidige Amsterdam-Rijnkanaal, vestigde, was de nieuwe vestiging van de Firma U. Twijnstra. Voorjaar 1921 begon een frekwente briefwisseling tussen de gemeente Maarssen en het moederbedrijf te Akkrum.

Op 6 mei 1921 nam de gemeente voor kennisgeving een schrijven aan van de firma Twijnstra, waarin UT het eerder gedane voorstel van de gemeente aan de hr. Zanen, medeëigenaar van de firma Zanen en Van Leeuwen, uitvoerders van havenwerken, krachtig zal ondersteunen. Het ondersteuningsvoorstel betrof de werkloze arbeiders van onze gemeente. De gemeente had uiteraard belang in nieuwe vestigingen van bedrijven, maar stelde al vanaf het begin de voorwaarde, dat de werklozen als eerste in aanmerking moesten komen voor een baan bij de opbouw van een nieuw bedrijf.

De firma Zanen/Van Leeuwen zou voor het graven van de haven in aanmerking komen en kon wel wat mankracht gebruiken. De dragline e.d. apparaten waren er toen nog niet en bij de werkzaamheden aan de haven werd gebruik gemaakt van lorries en paardkracht.

Met de komst van de nieuwe fabriek zouden ook een tiental gezinnen meekomen vanuit Akkrum. De mannen moesten meehelpen met de opbouw van het nieuwe bedrijf, maar wilden uiteraard z.s.m. ook hun gezinnen hier gevestigd zien. Niet alleen gingen de besprekingen over de bouw van het bedrijf, maar ook over de bouw van arbeiderswoningen.

Op 10 mei omschrijft de firma UT dit als volgt: 'Inzake de stichting van arbeiderswoningen waarover onze hr. Twijnstra het genoeg had reeds eenmaal met Uwen Heer Secretaris te bespreken, zouden wij het op prijs stellen, nog eens nader met U te confereren'.

De datum hiervoor werd gesteld op 18 mei.

Een week daarvoor en wel op 13 mei werd er

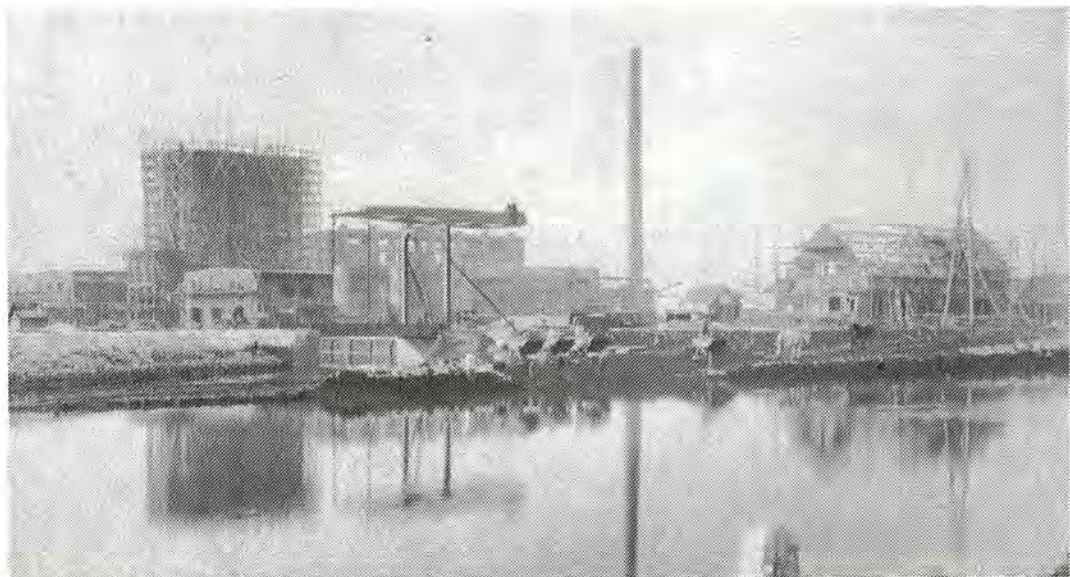
al een vergunning verleend tot verbouw van het perceel Westkanaaldijk 1, met als aandachtspunt dat het verboden was zonder toestemming van B en W het verbouwde perceel 'voor kantoor of werkplaats te bezigen'.

Op genoemde vergadering van 18 mei deelde de hr. Twijnstra mee, dat hij voornemens was circa 28 woningen te laten bouwen en vroeg of dit te combineren was met de gemeentelijke bouw b.v. doordat de gemeente meerdere woningen zou bouwen, waarop de hr. Twijnstra dan voorkeur zou krijgen.

Ook wilde de hr. Twijnstra wel een gedeelte van het gemeentelijke bouwterrein kopen. Een derde mogelijkheid zou het oprichten van een bouwvereniging zijn, werkende met Rijksvoorschot. De hr. Wolff, wethouder en toenmalige bewoner van de Wolfshoek, het huidige verpleeghuis, had geen bezwaar tegen opvoering van het aantal te bouwen woningen, indien UT voor de nodige risico's garant stond. UT nam dit in overweging en zou dit t.z.t. B en W. mededelen.

Op 27 mei kreeg de gemeente al antwoord van UT en deze liet weten dat zij garant stond voor het nadelige saldo van de exploitatierekening voor de duur van 50 jaar!

De gemeente was hiermee nog niet tevreden

November 1921 - de nieuwe fabriek in aanbouw. Het hoogste punt van de silo is bijna bereikt, de bouw van het kantoor (rechts) vordert snel. De aanleg van de haven heeft nog heel wat tijd gekost. Draglines waren er toen niet. De - met een schop - weggegraven grond werd op lorries, getrokken door paarden, getransporteerd.

of te angstig om met deze garantie te werken, want zij besloot het voorstel van UT aan de Minister van Arbeid voor te leggen.

De ambtelijke molen maalde toen nog snel, want in een schrijven gedateerd op 04-06-1921, dus een week later, antwoordde het Ministerie als volgt: 'dat de woningnood in de gemeente niet zo dringend voorkomt, dat met Rijksvoorschot zou moeten worden gebouwd'.

Tevens adviseerde het Rijk dat UT maar de huizen moest laten bouwen met de premie voor industrieën.

Voor de bouw van de nieuwe vestiging van UT werd al in juni door de gemeente Maarssen een vergunning verleend tot het bouwen van een loods voor tijdelijke bewoning en werkplaats met de nodige voorwaarden, zoals:

- a. wanden van de stookplaatsen beschermen met asbestcementplaten;
- b. de ijzeren schoorsteenpijp door een asbestkoker geleiden door het dakbeschot;
- c. en er moest worden voldaan aan de voorwaarden van de Bouwverordening.

De Inspecteur Volkshuisvesting kreeg hiervan een afschrift en besloot een controle te

gaan houden bij UT. Gevolg hiervan was dat er bij de gemeente op 1 juli een brief van de Inspecteur van Volkshuisvesting binnen kwam, waarin stond dat UT niet de hand had gehouden aan de gestelde voorwaarden en dat hij adviseerde de verleende vergunning in te trekken. De gemeente besloot hieraan gehoor te geven en de vergunning in te trekken. Zij droeg tevens de gem. architect op een bespreking met UT te gaan houden. Want wat was er gebeurd, UT had niet één maar twee loodsen gebouwd en daar was geen vergunning voor verleend. Doch de tweede loods behoorde aan de firma Zanen en Van Leeuwen, de havenuitvoerders! Uiteindelijk werd de hinderwetvergunning op 15 juli verleend en stond niets meer de vestiging van een oliefabriek te Maarssen in de weg.

Het loodsenprobleem werd op dezelfde dag opgelost, als er maar 'voor iedere persoon verblijvende in de loods een vrije lucht ruimte beschikbaar was van 10 m³'.

Nadat de loodsen gereed waren, konden zij door de pioniers uit Akkrum betrokken worden. De hr. C. Schaper omschrijft de komst van deze mensen treffend in het UT-personeelsblad van juli 1962 als volgt:

U. Twijnstra's Oliefabrieken N.V. te Maarssen.

Het was een lange, vermoeiende treinreis geweest die om 11 uur 's avonds - het was een zondag in 1921 - op het Utrechtse station eindigde. Daar stond de heer K. Kuiken de ploeg uit Akkrum op te wachten. Hij zou de leiding hebben bij de bouw en de installatie van de nieuwe fabriek in Maarssen, Wieger Henstra, nu baas in de Technische Werkplaats in Maarssen, was toen 17 jaar. Hij was een van de jongsten van de ploeg UT-werkers die zou helpen bij de installatie van de fabriek.

'We dronken eerst nog een kopje koffie in 'De Witte Os', toen een café dicht bij de Cathrijne-brug. Daarna gingen we naar Maarssen. Hoe? Lopend natuurlijk. Er reed geen bus meer zo laat.

Sjouwend met grote koffers en zware plunjezakken, liepen we richting Maarssen. Het was stikdonker op de weg en Nieuw-Zuilen bestond toen nog niet. Er waren alleen maar weilanden en volkstuintjes.

Diep in de nacht zaten we hijgend en puffend op de paardenvoerbak voor café Wed. Griffioen (naast de Kininefabriek) uit te rusten en vroegen, waar de fabriek nu eindelijk stond. Kom maar mee, we zijn er nu bijna, zei de heer Kuiken.

Aan de overzijde van het kanaal vonden wij hier en daar een paaltje in het weiland, daar zou de fabriek komen.

Op 18 augustus 1921 werd in de gemeenteraad een schrijven behandeld van de Inspecteur Generaal voor Volksgezondheid, waarin stond dat het eerdere verzoek tot een bijdrage uit de Rijksvoorschotregeling alsnog werd toegestaan. Met de volgende daaraan verbonden eis, n.l. zo eenvoudig mogelijk bouwen en met een zo hoog mogelijke huuropbrengst. De huizen kwamen op circa 4800 gulden incl. de grond, echter zonder het afschilderen. Voor dit bedrag werden de huizen onder architectuur van de hr. Gros uit Akkrum gebouwd. De levering en montering van de elektrische installatie werd bij inschrijving gegund aan de firma Peters en Boer uit Utrecht voor f 1340,26 totaal.

Wederom werd door wethouder Wolff aan de bouw verbonden, dat Maarssense arbeiders de voorkeur zouden krijgen bij de aannemer. Dit voorstel werd mede ondersteund door de Ned. R.K. en de Ned. Chr. bouwvakarbeidersbond.

Op 12 mei 1922 wilde UT al graag een gedeelte van de woningen betrekken, maar

De Friezenstraat te Maarssen.

deze zijn feitelijk nog onbewoonbaar, want gas, electriciteit en water ontbreken nog. De gemeente Maarssen weigert de woningen te laten betrekken zonder deze voorzieningen. 10 Juni 1922 is een feestelijke dag, want de nieuwe vestiging van Twijnstra wordt officieel geopend en het gemeentebestuur werd daarvoor uiteraard uitgenodigd. Al na 2 maanden bleek dat de fabriek wilde uitbreiden, wat bleek uit een aanvraag om een vergunning tot uitbreiding van het fabrieks-complex.

Bijna gelijktijdig met de opening van het bedrijf te Maarssen, konden de 'A-families' de nieuwe woningen in de Friezenstraat betrekken. De 'A-families' waren de families waarvan de achternamen eindigden op een 'A'. Het betrof de families: Henstra, Dijkstra, Tuinstra, Woudstra, Adema, Engelsma, Sjol-lema, Struiksma enz. Andere bekende namen waren: Langeraad, Koning, Wedman, Koopmans, Jonker, Noorderhaven en Van der Baan.

Of het nu kwam door de te snelle oplevering van de woningen of door de slechte bouw hiervan, is niet bekend, maar er waren al spoedig mankementen. De slechte bouw zal

het wel niet geweest zijn, want de woningen staan nog steeds in de Friezenstraat. De schoorsteen van de familie Langeraad trok zo slecht, dat de bewoners uitgerookt werden. Door te veel met cement te knoeien was de schoorsteen totaal dicht komen te zitten. De verf werd bijna nooit goed droog, want na een halfjaar nog moest je je jas die 's avonds aan de deurknop was opgehangen, er 's morgens met geweld aftrekken, zo kleefde de verf.

UT floreerde en verzocht de gemeente Maarssen via een vergunning toestemming tot het aanleggen van een smalspoor baantje over de Kanaaldijk voor het makkelijk lossen van de schepen. B en W hechte daar hun goedkeuring aan en de uitvoering hiervan werd vrij snel gerealiseerd. Wel moest als het baantje gebruikt werd waarschuwingssignalen gebruikt worden om het 'verkeer' met rode vlaggen op tijd te waarschuwen.

Het 40-jarig jubileum van UT werd op 14 juli 1927 eveneens op feestelijke wijze gevierd. Stilstaan is achteruitgaan, dat begreep de directie van het goed draaiende bedrijf op de Westkanaaldijk ook wel. Meerdere mogelijkheden tot uitbreiding werden bekeken en

er werd gekozen voor 'een inrichting tot het vervaardigen van zeep.' Hiervoor werd bij B en W van Maarssen een verzoek ingediend tot oprichting van deze nieuwe tak van UT en op 7 januari 1930, de datum van indiening, startte op papier de latere Zeepfabriek Viruly. Met de groei van het bedrijf en de vestiging van nieuwe bedrijven in Maarssen, groeide ook 'de Friezenbuurt'. Na de Friezenstraat kwamen resp. de Cambier van

Nootenstraat, de Strick van Linschotenstraat en de Egginkstraat, allen vernoemd naar oud-burgemeesters van Maarssen. Met de groei in de dertiger jaren kwamen ook de middenstanders naar deze nieuwe wijk van ons dorp, waar nog later op wordt teruggekomen.

C. W. P. Bloemendaal

Tienhovens kerkklok in donkere tijden

KERKRESTAURATIE

In 1615 is de klok gegoten. Het randschrift luidt: 'SI DEUS PRO NOBIS, QUIS CONTRA NOS. ANNO 1615. (Als God voor ons is, wie zal tegen ons zijn). Bij gebrek aan meer, valt de gieter niet meer te achterhalen. Een ongedateerd schrijven aan het Kapittel van St. Pieter (1) vermeldt hierover:

'Gelijck mede wel nodig is een torentgen ofte spitgen tot voors. kercke gemaect te worden, om daer inne een clocke te hangen, voordien het spitgen over enige jaren omverre gewaeyt en het tegenwoordige clocken veel te kleyn is om sodanig geluyt te geven', 'om gehoort te worden tot het vergaderen der gemeente.'

Een afbeelding gedateerd 1611 (2) toont ons de weinig florissante staat waarin de kerk verkeerde.

Er groeide gras op de afgebrokkelde muren. Het lijkt aannemelijk, dat men in de herstelde toren meteen een nieuwe klok heeft opgehangen, waarmee we de renovatie rond het jaar 1615 zouden kunnen stellen.

Toen moet het geweest zijn, dat onze klok zijn klankrijk bestaan is aangevangen onder het vermaarde devies:

Vivos voco, mortuos plango!

De levenden roep ik, de doden betreur ik! En wanneer in het jaar 1629 ds. Johannes van Westenburg als eerste vaste predikant van Tienhoven zijn intrede doet, laat de klok luid zijn vrolijke klanken klinken over de toen nog betrekkelijk weinig afgeturfde velden. Vivos voco!

HET RAMPJAAR

Aanvankelijk kan hij zijn taak in ongestoorde rust volbrengen en zelfs de vrede van Munster inluiden.

Maar ruim een halve eeuw na zijn ontstaan, verschijnen er donkere wolken aan de hemel. Geruchten van oorlog bereiken het dorp. Engeland, Frankrijk, Keulen en Munster vallen de Republiek binnen, generaal Luxembourg trekt bij Lobith over de Rijn. Op 23 juni 1672 wordt de stad Utrecht zonder slag of stoot door de Fransen bezet. Zelfs genabuurde dorpen als Maarssen en Breukelen raken snel in Franse handen. En op 2 augustus worden de kastelen Kronenburg en Loenersloot ingenomen.

Ondertussen fourageren de troepen van de Franse koning al naar hartelust door de hele streek, 'de boeren pilerende'.⁽³⁾

Wat Tienhoven zelf betreft, komen hierover geen speciale berichten door. Wel, dat op 9 oktober 1672, naast Loosdrecht en 's-Graveland, ook, het tot het Tienhovens kerspel behorende, Breukelerveen voor een uitgebreide plundering in aanmerking kwam. Het feit dat de korenmolenaar genaamd 'De Oudstrijder' tot in deze eeuw toe het jaartal 1669 droeg, bewijst, naar ik meen, dat deze op de grens van Breukelerveen en Tienhoven gelegen malerij in ieder geval in 1672 aan verwoesting is ontkomen. Mogelijk is de bedoelde plundering al wat eerder in Breukelerveen gestopt. Maar de Tienhovense bevolking moet die dag duizend angsten

hebben uitgestaan, toen hun torenklok klage-
lijk alarm sloeg.

Overigens was er tevoren op 10 augustus 1672 al door de Staatse troepen een daverende tegenaanval uitgevoerd 'tot binnen de retrenchementen' van de stad Utrecht, wat zich op 9 september nog eens herhaalde. (4) Een ruitergevecht rond de Sijpekerk in N. Loosdrecht zal zeer zeker zoveel lawaai hebben veroorzaakt, dat het bij stil weer beslist angstwekkend hoorbaar moet zijn geweest in Tienhovens dreven.

Te Nieuwersluis, een belangrijk strategisch punt in die dagen, liet Prins Willem III in twee etmalen (met behulp van 1600 manschappen en 1000 (!) gerequireerde boeren) een volledig weerbare schans opwerpen (13 mei 1673), die hij daarna niet meer uit handen heeft gegeven. In een tegenaanval trekt generaal Luxembourg evenwel met 3 à 4000 man op, maar hij loopt daarbij in Breukelen vast, waar door hem o.a. Gunterstein wordt bezet en versterkt.

Dit slot was toen in het bezit van jhr. Engelbert Ploos van Amstel, die er op 9 september 1659 mee beleend was in opvolging van zijn vader Adriaan, die de ridderhofstad weer in 1624 van het kapittel van St. Pieter te Utrecht had gekocht. Daar Engelbert ook heer van Tienhoven was, kwamen vanaf dat moment Gunterstein en dit dorp in één hand. (6)

Hij was het ook, die (na de herovering van Naarden door de staatse troepen op 12 september 1673), moest meemaken hoe de Fransen Gunterstein in brand staken en de oude slottoren in de lucht lieten vliegen. Dat alles op 16 en 17 oktober gevolgd door de verwoesting van kasteel Nijenrode. (7) Misschien een wel wat wijdlopijge uiteenzetting. Maar die is uiteraard bedoeld om duidelijk uit te laten komen, hoe Tienhoven in een rampzalig niemandsland was terechtgekomen, waar het leven voor de burgers nauwelijks meer mogelijk was.

Andries Schoemaker vertelt ons hoe 'het Nederlandse krijgsvolk reeds door klijne vaartuigen en andere schuytgens met klijne veltstukgens beplant, een tocht gewaagt had en die bij Breukelen opgeworpen schans onbruikbaar geschoten had.' En hij vervolgt

aldus:

'kort hierna sijn omtrent 100 man in chalopen en roeyschuiten in Niwersluys afgevaaren, nemende hun wegh achter Breukelen en Westbroek, alwaar de France verscijde borstweringe hadden opgeworpen en de Hollanders een slapende schildwacht aantroffen, dewelke maar vant leven berooft wordende, sonder eenig gerught of alarm omtrent 90 man van de vijand aanvielen, die sij ook meest allen int gras deden bijten en sig met goede buyt en plundering weder na hun post, de Niwersluys, begaving, nalatende 5 dooden en 2 gequesten.' (8)

DE KLOKKENROOF

Het lijkt heel goed mogelijk, dat het bij bovenstaande enerverende gebeurtenis geweest is, dat Tienhoven van zijn kerkklok werd beroofd. Daarover horen we namelijk in een brief gericht aan de secretaris van het kapittel van St. Pieter, die als volgt luidt:

'Mijn Heer en neef Saluyt. Het is sulx dat op gisteren, nevens Dirck Arissen en Jan Gerritsen Verhoef, beide huyslieden van Thienhoven, ben gevaaren aan de Hinderdam, vanweegens de klok, die sulieden gehaalt hadden. De Commandeur Domselaer vertoonde mij de ordre van den Grave van Styrum, die welke inhield om alle klokken te halen van de dorpen waer se die maer kosten bekoemen, doch bejegende ons seer beleeft en seyde dat se int minste deel niet preten-deerde tegen ons, noch dat het haer oogmerck was om die klokken te houden, welmin die te willen verbruycken, maer dat set maer gedaen hadden om te beletten dat se de vijandt niet soude moogen wegnemen en beloofde mij in alle sinceriteit (?), dat se tot onsen dienst wesen soude naderhandt, meteen aennemende aen die generale den Grave van Styrum te schrijven, opdat se mocht bewaert worden. Dit hebben niet kunnen nalaten u.e. bekend te maecken omt selfde den Heere ook ende bekend te maken, opdat wij also allen tijden ons soudon mogen kunnen verantwoorden, dat het niet en is geschiet door ons willen (?) maar met voordacht van die lieden en dat wijt als neef hebben gecommuniceert.

Niet meer hebbende als dat wij u.e. Godts

segeninge sijn bevelende.

Mijn hertelijcke groetenis aen u.e. famielie
en de Heere ook ende verblijve u.e. dienaer
en neef.

Thienhoven, Joannes van Benthem 1673 21
Maert.' (9)

DE DOMINEE

Predikant van Tienhoven was toentertijd
Johannes van Benthem. Hij was geboren als
zoon van Johan Lubberts van Benthem,
'Raad der Admiraliteit in Zeeland en Marga-
retha Ancems Salmius, woonachtig in de
Lange Lauwersstraat te Utrecht, en werd
aldaar gedoopt op 8 november 1635. Zijn
studie doorliep hij aan de Utrechtse Univer-
siteit, waarna hij op 24 maart 1666 zijn
intrede deed als predikant van Tienhoven.

Drie jaar tevoren was hij reeds gehuwd met
Geertruid van Kesteren, dochter van ds.
Johannes van Kesteren, die van 1636-1665
de gemeente van Tienhoven diende en
Petronella Passavant, die van Leiden geboor-
tig was. (10)

Als schoonzoon van deze vorige predikant
en bovendien blijkbaar neef van de secretaris
van het kapittel van St. Pieter moet hij als het
ware voorbestemd geweest zijn voor deze
standplaats. En zo treffen wij hem dan nu
aan in zeer rumoerige tijden.

Het feit dat ds. Van Benthem en zijn vrouw
op 13 december 1672 te Amsterdam een
zoon (Abraham) laten dopen spreekt boek-
delen. Het is duidelijk dat de toestand in
Tienhoven onleefbaar is geworden en de
bevolking grotendeels op de vlucht is gesla-
gen.

Bovenbedoelde brief is evenwel door de
predikant te Tienhoven ondertekend en
duidt er op dat vermoedelijk een deel van de
manlijke bevolking, hetzij voor tijdelijk,
hetzij voortdurend, is achter gebleven ter
bewaking van have en goed.

Ook de benoeming door het kapittel van een
nieuwe schoolmeester geeft voet aan deze
gedachte. (d.d. 7 augustus 1673) Daarin
wordt nl. melding gemaakt van een andere
brief van ds. Van Benthem, waarin hij
afkeurend schrijft: 'dat meester Dirck van
Mastricht, coster ende schoolmeester aldaar,
door desen troubel en sigh hadde geriïreert

naar Holland, waar door desselfs plaats nu
jaer en dagh vacant is geweest ende densel-
ven, niettegenstaende verschiïden schrifte-
lijke aanmaningen aen hem gesonden, wey-
geringe blijkt omt voorsz. coster ende
schoolmeester ampt weder te comen bedie-
nen, waardoor de Kercke en gemeente aldaer
van behoorlijke dienste gepriveert is.'

Let wel, Naarden is op dat moment nog niet
eens door de staatsen heroverd, de Fransen
houden nog volledig huis in alle dorpen.
Maar de dominee en met hem mensen als de
huyslieden Dirck Arissen en Jan Gerritsen
Verhoef zijn duidelijk op hun post, waar hun
vrouwen en kinderen dan ook mogen zijn.
Alleen de koster schoolmeester Dirck van
Mastricht is al jaar en dag weg (dit zou
mogelijk letterlijk bedoeld kunnen zijn),
gevlucht naar Holland (ook naar Amster-
dam?) en weigert op zijn post terug te
keren.

Het lijkt er dus het meest op, dat de mannen
achter gebleven zijn om de zaken nog zo
goed en zo kwaad als dat mogelijk was te
blijven runnen. Er zal toch nog wel wat vee te

verzorgen zijn geweest.

SLAG BIJ TIENHOVEN

Rustig was het er in ieder geval in die tijd allerminst. Kort tevoren had zich nog het volgende afgespeeld:

'In den jaare 1673, in de maand may, quamen 10 Franse soldaten dicht bij het dorp Tienhoven. Dese werden ontmoet van 10 staatse soldaten, die op den vijand losgangen. Schoten daarvan 4 onder de voet en namen d'andere 6 gevangen en werden opgebracht, soodat er van dese partij nimanthun wedervaren aan haer mackers konde vertellen, voordat de 6 gevangens weder los waren gelaten.' (12) Zo lagen de zaken. Er kon elk moment van alles gebeuren. En het zou nog tot 23 november 1673 duren eer de Fransen zich terugtrokken en Utrecht ont-ruimden. De bewoners komen dan terug, de klok trouwens ook. Commandeur Dompse-laer heeft woord gehouden. De klok komt weer in de toren te hangen, de klepel klept weer. Vivos voco! Hij kan weer minstens een eeuw vooruit.

DAAR KOMEN DE PRUISSEN, DAAR KOMEN ZE AAN!

Inmiddels schrijven we nu 1787.

'Met 3 divisies rukten de Pruisen den 13-den september ons land binnen'.

U weet wel, na de aanhouding door de patriotten bij Goejanvervellesluis.

'Nadat de schans bij Uitermeer en het fort Hinderdam waren bezet, begaf de, tot de divisie Von Lottum behorende generaal Von Kalkreuth zich uit Naarden, via Loosdrecht en Tienhoven op 19 September naar Breukelen, teneinde de omstreken van Nieuwersluis te verkennen, welke hij bij uitstek drassig bevond, terwijl bijna het geheele terrein geïnundeerd bleek te zijn.' Liever dan van de zijde van Tienhoven te attaqueeren, achtte hij het raadzaam het fort van de Westzijde der Vecht aan te vallen.' (13) Even beleeft Tienhoven paardengetrappel en sabelgekleter, maar daar blijft het dan ook bij. Tot gevechten komt het niet gelukkig. Die stelden trouwens toch niet zo veel voor in deze operetteachtige veldtocht. En de inundatie van de landerijen was trouwens

toch nog lastig genoeg. Het fort Nieuwersluis geeft zich twee dagen later al over. Signaal weer op veilig. De klok hoefde ditmaal weinig te presteren.

Maar de burgers des te meer. Een verzoek om vergoeding van de 'schade door inkwartiering en doortocht der troepen van zijne Pruisische Majesteit aan Tienhoven veroorzaakt' gedateerd 23 januari 1789, ver-raadt dat er zich ook in die dagen meer heeft afgespeeld, dan we op het eerste gezicht zo zouden vermoeden. Waarschijnlijk zijn de burgers niet helemaal zo enthousiast geweest als hun ambachtsheer. De kerk hield er namelijk een nieuw bord aan over, geschonken door de zeer opgeluchte en verblijde heer Mr. Ferdinand van Collen van Gunterstein. Links boven op de lijst prijkte het wapen van Collen, rechtsboven dat van zijn derde echtgenote Johanna Maria Elisabeth Strick van Linschoten. (14)

'MDCCLXXXVII

*Geloofd zij God, dat Eeuwig Weezen,
Bekleed met mogendheên.*

*De Heer, in Neederland gepresen,
Doet wonderen, Hij alleen.*

*Nu mag Oranje zeegepralen,
Na zoveel bang verdriet.
Wat stelt mijn Ware blijdschap palen,
Daar dit mijn oog nog ziet.*

*Looft dan met mij den Heer der heren,
Eerwaarde grijsheid, frissche jeugd;
Wil uwen God, o Sion, eeren,
Die door dit heil ons hart verheugd.'*

Dit gebruik van Psalm 72 (oude berijming) doet wel even merkwaardig aan, maar aan duidelijkheid laat het niets te wensen over. Daarom lijkt het dan ook beslist niet teveel van onze fantasie gevraagd, wanneer we veronderstellen, dat bij de inwijding van dit bord, onze oude klok zijn feestelijke klanken rijkelijk over het dorp heeft uitgestrooid. De verbondenheid van Tienhoven met zijn ambachtsheer is de eeuwen door zeer sterk geweest en het contact is tot op de dag van vandaag toe gebleven.

DE GROTE BRAND

De tijd ging door en de loop der geschiedenis ook. De Fransen kwamen, het bord moest de kerk uit en verdween spoorloos. Er werd gedanst rond de vrijheidsboom. Napoleon kwam zag en overwon. En de klok maar luiden, dan voor dit en dan voor dat. Totdat die rampzalige woensdag 9 september 1812 aanbrak.

Hooibroeij bij heelmeeester-chirurgijn (Blijkbaar ook veehouder!) Julianus Wilhelm Kroon, die snel overgaat in een uitslaande brand. Op het kritieke moment een in ongunstige richting draaiende wind maakt de ramp compleet.

Brandweerkorpsen uit Utrecht, Hilversum en Loenen komen zelfs assistentie verlenen om de brand meester te kunnen worden.

Wanneer de volgende morgen de zon opgaat, liggen negen woonhuizen, de school, de pastorie en de kerk nog gloeiend heet na te smeulen. Alles verbrand, kerkerads- en gerechtsarchief inclus. Ook de vier nog resterende wapens in de ramen, die bij allerlei gelegenheden geschonken waren en de vijf kerkkronen zijn voor altijd verloren.

(14) Alleen de lessenaar aan de preekstoel, een werkstuk van de Utrechtse geelgieter Eduard van Akaboa, daterend uit 1758, weet men te redden. (15)

Op het hoogtepunt van de brand werd ook het houten torentje een prooi der vlammen en de oude luidklok kwam met een doffe smak naar beneden. De estrikken waren bikkeldhard en de klok was gebarsten. Geluid kon er niet meer worden. Zelfs niet, toen een eskadron kozakken, begeleid door op plundering beluste Hilversummers, via Loosdrecht en Breukelerveen ons dorp binnen galoppeerden. We zijn bijna een jaar na de brand beland (24 augustus 1813), wanneer uiteindelijk definitief tot algehele herbouw wordt besloten.

Dit vond plaats in een vergadering 'bestaande uit de Gereformeerde (Hervormde) Kerkenraad en Kerkmeesteren van Tienhoven, mitsgaders uit de Commissie, hebbende de Maire aan deszelfs hoofd, tot herstel der Brandschade of wel tot wederopbouw van de Kerk, Pastorie en Kosteren of School-

meesterswooninge, den negende September l.l. een Prooy der vlammen geworden.' 'Prezent wegens den Kerkenraad den Predikant Theodorus Sandtman, Adriaan Mantten, Peter van Doorn Klaasz. en Cornelis Dirkz. Verkroost ouderlingen, Jacob van de Vuurst, Gijsbert van Engelen en Jan Jasperse van de Wilt Diaconen, alzo compleet - voorts Cornelis Boezel en Cornelis Otten Kerkmeesteren. Wijders den Heer Maire Willem Huydenoper, benevens Peter van Doorn, Bart van der Wilt en Cors van der Wilt, makende met de bovengenoemde Adriaan Mantten, Jacob van de Vuurst, Cornelis Boezel, Cornelis Otten en Jan Jaspers van der Wilt, de genoemde commissie uit tot herstel der brandschade of wel tot wederopbouw van de Kerk, Pastorie en Kosteren of Schoolmeesterswooning.' Uit het verdere verloop van dit verslag blijkt, 'dat een collecte, met toestemming van den Heer Perfect in dit Departement' gehouden, nog niet de helft van de wederopbouwkosten had opgebracht. 'Dat daarop gevolgd was eene inschrijving bij de respective Gereformeerde (=Hervormde) inwoonders in de drie dorpen, tot vinding des tekorts van dien.' Over de uitkomst daarvan wordt overigens niets meegedeeld.

Bij publieke aanbesteding wordt de herbouw van de school aangenomen door Jan van Walderveen, van de kerk door Jan Willems Slagt, van de pastorie weer door Jan van Walderveen en 'de zitplaatsen en banken in de kerk door B. van den Berg in N. Loosdrecht.' (16)

Blijkbaar is er al veel voorbereidend werk aan deze vergadering voorafgegaan, want twee dagen later (26 aug. 1813) wordt de eerste steen al gelegd door 'Jonkvrouwe M.E. van Collen, geboren van Lennep', Op 13 maart 1814 kan de kerk reeds door dominee Sandtman feestelijk worden ingebruikgenomen.

De pastorie daarentegen kwam pas in 1830 klaar. (17) Arme dominee!

Anderhalf jaar na de brand staat daar de kerk weer overeind met toren en al. Alleen voor een nieuwe klok was er echt geen geld meer over. Daarom koos men doodeenvoudig de gebrekkigste weg en hees de oude trouwe

klok, gebarsten als hij was, simpelweg weer in de nieuwe toren. In 1818 schonk jhr. Mr. J. Huydecoper van Maarsseveen nog wel drie prachtige nieuwe kronen aan de kerk, maar de klok werd vergeten. En de klok, hij luidde voort met een klagelijke stem.

EINDELIJK IN DE W.A.O.

Vijfenzeventig jaren lang blijft hij zo moeizaam zijn uiterste best doen voor kerk en dorp. Dan duikt er opeens een gevaar van een totaal andere aard op voor zijn verdere voortbestaan. Er komt een nieuwe klok.

Meestal houdt zoiets in, dat de oude dan tegelijk wordt ingeleverd om daardoor enige korting op de prijs van de nieuwe te krijgen. Tot onze verbazing gaat dit lot hem voorbij.

De ambachtsheer jhr. H.D. Willink van Collen - in overeenstemming met de beste familietradities altijd vrijgevig voor Tienhoven - schenkt kant en klaar een nieuwe klok, in Aarle Rixtel gegoten. Geen gesjacher over korting bij inlevering van de oude. Die gaat kort en goed in de wet arbeids ongeschiktheid, en wordt zorgvuldig opgeborgen.

Wanneer in 1925 een nieuwe vergaderruimte achter de kerk wordt gesticht - ja u raadt het al, met financiële steun van de gezusters J.M.E. en M.E. Willink van Collen van Gunterstein - krijgt de gebarsten oudgediende een ereplaatsje in een aparte klokkestoel, hoog aan de zoldering van deze nieuwe ruimte. Een piëteit vol gebaar, waaruit duidelijk een bepaalde binding spreekt.

OPNIEUW OORLOG EN BEZETTING

Maar nog was het einde niet. Als een stormwind kwam de Tweede Wereldoorlog ook over ons land. Neutraliteit was geen waarborg tegen de vijand. In de nacht kwam de overval met de bezetting als gevolg. Luiden hoefde de klok niet meer, dat deed de nieuwe nu wel voor hem.

Toch daagde er een nieuw gevaar op. Klokkespijs werd zeer gezocht voor het gieten van kanonnen en granaten. En op 25 februari 1943 was het zover. Rond elf uur in de morgen werd, in opdracht van de bezetter, de klok - de nieuwe wel te verstaan - uit de toren getakeld en weggevoerd, tot ons

aller ergernis.

Hoe verging het de oude klok dan? Wel, die hing immers hoog en droog, op een wat donkere plaats achter in de vergaderruimte en was blijkbaar op geen enkele lijst geregistreerd.

Geen dominee, geen kerkeradslid, geen Tienhovenaar, die de bezetter wijzer maakte dan hij al was. Dom kijken, niks zeggen, goed luisteren was het parool.

Zo bleef deze onderduiker in hoge positie 'vergeten' achter en overleefde ook nu weer een van de hoogst kritieke momenten in zijn eeuwenlang bestaan.

Ondertussen werd tot ieders stomme verbazing op 2 april daaropvolgend, om 4 uur namiddags de nieuwe klok zomaar weer terugbezorgd om vervolgens op zijn rechtmatige plaats te worden opgehangen. Hoe viel dat nu te rijmen?

Wel, het vervoersprobleem schijnt de voornaamste oorzaak van deze onverwachte meevaller te zijn geweest. Op de verzamelplaats van gevorderde klokken werden namelijk de grootste exemplaren heel begerig het eerst ingeladen. En zo kon het gebeuren, dat toen de beschikbare transportmiddelen propvol gestouwd waren, de Tienhovense klok daar, als enige, eenzaam op de laadplaats was achtergebleven. Hij kon er niet meer bij, zoveel was er geroofd.

Op dat moment moet één van de daar aanwezige werklieden op het lumineuze idee zijn gekomen, om deze enige overlevende van de grote klokkenrazzia, dan maar weer naar de plaats van herkomst terug te transporteren. (18) En zo is het gekomen. Stom geluk dus. Nog altijd luidt hij voort, tot op de dag van vandaag toe.

HONDERD JAAR EMERITUS

Bij de algehele interieur vernieuwing van 1980 kreeg de oude klok opnieuw een ereplaats toegewezen. Ditmaal in het voorportaal van de kerk, waar de trouwe kerkgangers hem elke zondag, met barst en al, zien hangen, en zijn bemoedigend opschrift lezen: 'SI DEUS PRO NOBIS, QUIS CONTRA NOS'!

Maar levenden roepen en doden betreuren doet hij niet meer, dit oudst nog aanwezige

Tienhovens monument.

Want in het jaar onzes Heren 1989 is het precies een eeuw geleden, dat zijn stem voorgoed verstomde. Honderd jaar emeritus! Dat meende ik even te moeten memoreren.

W.J.A. van 't Einde

NOTEN:

1. Archief Kapittel van St. Pieter no. 906 (een omslag) G.A. Utrecht.
2. Tekening aanwezig in het Koninklijk Huisarchief Den Haag.
3. Dr. S.C.J. Jessurun-ten Dam Ham, 'Utrecht in 1672 en 1673' pag. 82.
4. als boven pag. 140.
5. I.M. van Wijhe, 'De Franschen in de Vechtstreek in 1672', jrb. Niftarlake 1923 pag. 8.
6. Jhr. L.A. Quarles van Ufford, 'Gunterstein een ridderhofstad aan de Vecht', pag. 15 en 17.
7. als boven pag. 17.
8. als onder 5, pag. 15.
9. als onder 1, no. 906.
10. Vriendelijke mededeling van mevr. H.J. Doorenbos-Tierie te Bennekom.
11. Archief Kapittel van St. Pieter, no. 907, G.A. Utrecht.
12. Andries Schoemaker, 'Steeden, dorpen en gehugten int Sticht van Utrecht', deel II 1733, G.A. Utrecht oud no. 1727.
13. Mr. E. van Beusekom, 'De inname van het fort Nieuwersluis', jrb. Niftarlake pag. 3.

14. Handschrift d'Ivoy, Kon. Ned. Gen. v. Gesl. en Wapenkunde te 's-Gravenhage.

Door hem op 9 sept. 1789 te Tienhoven aangetroffen en gecopieerd vier gebrandschilderde wapens in de kerkramen, waarbij de volgende onderschriften:

1. 'Wouter Laurentz Bosch, Schout tot Tyenhoven ende Lysbetgen Gijsbertsd. zijn huysvr. 1637.'
2. Op bovengenoemde datum geen onderschrift meer aanwezig.
3. 'De Heer Johan van Nellestein, Burgemeester der stad Utrecht en Jof. Hillegen Paters zijn huisvrouw, 1660.'
4. 'De Heer Simon Veenman en Jof. Helena Wijbrands, zijn huysvrouw, 1661.'
15. P.H. Damsté, 'Pieter Bredie en Eduard van Akaboa', Maandblad Oud-Utrecht '52, 1979 no. 9, pag. 125-128. Van E. van Akaboa is nog het volgende koperwerk bekend binnen de prov. Utrecht: Herv. Kerk De Bilt, kerkkroon 1747. Herv. Kerk Veenendaal, koperen plaat op lessenaar 1754. Herv. Kerk Zegveld, lessenaar 1758.
16. Kerkarchief Tienhoven, kerkeraadsnotulen 1813.
17. '1624-1974, 350 jaar Kerk in Tienhoven (U)' pag. 15.
18. Mondeling mededeling van ds. D. van Heyst, tijdens de moeilijke bezettingsjaren Ned. Herv. predikant van Tienhoven.

Reeds verkort gepubliceerd in 'Vecht en Eem', september 1989, 7e jaargang no. 3.

Zoon van prins Maurits trouwde in Maarssen

Hoewel in de geschiedenisboekjes dikwijls de indruk wordt gevestigd dat prins Maurits (1567-1625) vrijgezel was, was hij wel degelijk getrouwd. Zijn huwelijk met Maria van Mechelen was echter beneden zijn stand en niet erkend. Maurits had 8 kinderen, waarvan 5 zonen. Eén van die zonen was Lodewijck van Nassau, Heer van Beverweert die leefde van 1602 tot 1665. Op dinsdagmorgen 30-4-1630 kwam hij met zijn bruid juffrouw Elisabet van Hoorn, naar Maarssen om in de hervormde kerk in het huwelijk te treden. Evenals zijn vader was Lodewijck een krijgsman. Als kapitein trok hij als één der eersten op 17-9-1629 door de Janspoort de veroverde stad 's-Hertogenbosch in. Hij bracht het tot generaal majoor. Waarom Maarssen als plaats voor het huwelijk werd gekozen is nog een vraag.

H.J. Wolters

CAFE-RESTAURANT

„GEESBERGE“
aan de Vecht
MAARSSSEN

voor al
uw bruiloften en partijen

Michel en Cokky Heinsius
Zandpad 23 - Maarssen
Telefoon: 03465-61 435

AANNEMERSBEDRIJF

BRINKHOF

- * Nieuwbouw
- * Verbouw
- * Onderhoud
- * Renovatie

Machinekade 6
MAARSSSEN
Tel.: 03465-6 14 56

Van Dwarsdijk tot Zwanenkamp

Van grachtenpand tot boerderij

Uw makelaar
Uw verzekeringsadviseur

Maarssen - Raadhuisstraat 31 - tel.: 64 644
Maarssenbroek - 'Bisonstaete' Bisonspoor 1211 - tel.: 67 791

Zet de tijd even stil voor een bezoek aan Café Ome Klaas.

Aan de Vecht, in een historisch stukje Maarssen, ligt Café Ome Klaas. Een café met een traditie die terug gaat tot 1780. Daar kunnen de stamgasten van Ome Klaas u alles over vertellen. Onder het genot van een borrel of tijdens een partijtje biljart. Overdag en in de kleine uurtjes. In Café Ome Klaas kent gezelligheid geen tijd.

Misschien wilt u eens spelen op Nederland's oudste kegelbaan. Of heeft u iets te vieren met vrienden of familie? Ome Klaas maakt van uw partijtje een feestelijke avond. Met een Oud Hollandse maaltijd, barbecue of een koud buffet. Of wellicht heeft u zelf een smakelijke suggestie. Als u van te voren even belt, zorgen wij dat alles naar wens is.

Café Ome Klaas **Al gezellig sinds 1780.**

Langegracht 43, Maarssen. Tel. 03465-61409.